

VLOGA KNJIŽNICE PRI INFORMACIJSKEM OPISMENJEVANJU

Šolska knjižnica na OŠ Ivanjkoci

Brigita FRIDL

Ivanjkovci, 2011

KAZALO

1 UVOD	2
2 INFORMACIJSKO OPISMENJEVANJE	3
3 VLOGA KNJIŽNIC PRI INFORMACIJSKEM OPISMENJEVANJU...5	
3.1 KNJIŽNICA KOT ZBIRKA KNJIG	6
3.2 KNJIŽNICA KOT ZBIRKA LITERATURE	6
3.3 KNJIŽNICA KOT ZBIRKA MEDIJEV	6
3.4 KNJIŽNICA KOT INFORMACIJSKA USTANOVA	7
4 ZAKLJUČEK	8
5 LITERATURA	9

1 UVOD

Ljudje za svoje vsakdanje življenje potrebujemo knjige. Potrebujemo jih za izobraževanje, za prosti čas, za razvedrilo, skratka za pridobivanje informacij in tešenje naše radovednosti. Danes potrebujemo vse več informacij, saj nas v to silijo življenjske razmere, ki so vse bolj zapletene. Vse knjige, ki jih potrebujemo, pa imamo na volji v knjižnicah, saj bi bilo nesmiselno in tudi nemogoče, da bi imeli vse knjige doma. Zato imamo knjižnice, ki predstavljajo informacijska središča in pogostokrat rečemo, da knjižnice predstavljajo srce šole. Knjižnice veliko prispevajo k posredovanju informacij. Pomembno je, da smo ljudje informacijsko opismenjeni.

Knjižnica mora zagotoviti ustrezno knjižnično gradivo, ter s tem zadovoljevati potrebe vseh uporabnikov po znanju, uporabnike mora na različne načine motivirati in jih vzgajati v samostojne in aktivne uporabnike. Njena naloga je, da razvija spretnost za vseživljenjsko in samostojno učenje, za aktivno pridobivanje znanja, razvija sposobnost za branje, pisanje poslušanje in govorjenje.

2 INFORMACIJSKO OPISMENJEVANJE

Informacijsko pismenost opredeljuje informacijska družba ter tehnologija, ki omogoča način oblikovanja, hranjenja, dostopnost in uporabo informacij. Informacijsko opismenjujejo tudi knjižnice. Poznamo šolske knjižnice, splošne, visokošolske, specialne ter nacionalne knjižnice. Cilj vseh knjižnic je med drugim informacijsko opismeniti vse njihove uporabnike. V šolskih knjižnicah skušamo učence opismeniti s pomočjo knjižničnih informacijskih znanj.

Cilji in vsebine knjižničnih informacijskih znanj izhajajo iz temeljnih ciljev vzgojno-izobraževalnega dela. Znanja, sposobnosti in spretnosti, ki jih učenci razvijajo v okviru knjižničnih informacijskih znanj, omogočajo in spodbujajo aktivno pridobivanje kvalitetnega znanja na različnih področjih, ustvarjalno razmišljanje in izražanje misli. Učenec se nauči uporabljati informacije iz različnih virov. Učenci se navajajo na knjižnično okolje in občutijo, da je knjižnica informacijsko in kulturno središče šole. Razvijajo pozitiven odnos do knjig in branja. Poudarek je na vzgoji za knjigo, motivaciji za branje in estetsko uživanje. Učenci z uporabo knjižničnega gradiva in drugih informacijskih virov spoznavajo probleme ter se učijo učinkovitih strategij njihovega reševanja. Razvijajo različne spretnosti in sposobnosti, npr. komunikacijske, informacijske, raziskovalne.

Cilji in vsebine knjižničnih informacijskih znanj zajemajo obdobje od 1. do 9. razreda osnovne šole. Izvajajo se štiri pedagoške ure letno, kar pomeni 36 ur v devetih letih šolanja. Vsebine in cilji se od 1. do 9. razreda nadgrajujejo.

Pomembno je, da se učenci naučijo pridobivati informacije iz različnih virov. Pri vsem tem je zelo pomembna komunikacija.

Komuniciranje je ena najpomembnejših dejavnosti med ljudmi. S komuniciranjem dajemo in dobivamo različne informacije, izmenjujemo mnenja, znanje, zamisli, rešitve, rešujemo probleme, vzdržujemo stike in se sporazumevamo. Ko komuniciramo, moramo vedno imeti pred sabo jasno zastavljen cilj, ki ga želimo s komuniciranjem doseči. Komuniciranje posega v odnose med ljudmi. Velikokrat je prav zaradi premalo komuniciranja zaprta pot do uspeha in do dobrih medosebnih odnosov. Komuniciranje mora biti učinkovito, in sicer prejemnik mora razumeti sporočilo pošiljatelja. Komuniciranje je lahko besedno ali nebesedno. Besedno komuniciranje je lahko govorno ali pisno. Pri govornem komuniciranju moramo biti

Vloga knjižnice pri informacijskem opismenjevanju

prilagodljivi, uvidevni, rahločutni, čustveni, odločni, dobri poslušalci, znati se moramo vživljati v ljudi, topli, razumevajoči, samozavestni, domiselni. Pisno komuniciranje poteka preko oglasnih desk. Taka sporočila so trajna, jasna in nazorno prikazana. V knjižnici imamo kar nekaj takih obvestil. To so knjižnični red, sezname knjig za domače branje in bralno značko, sezname učencev, ki usvojijo bralno značko, pravila obnašanja v knjižnici, misli o knjigah in o branju. Včasih me učenci kaj vprašajo in namesto, da jim odgovorim, jim svetujem, da to preberejo na oglasni deski. S tem jih navajam, da sami poiščejo določene informacije, ki so jim na voljo.

Pri nebesednem komuniciranju pa je pomemben prostor in njegova urejenost, govorica telesa in osebni videz ter osebnostne lastnosti. Pomembno je, da je prostor, v katerem komuniciramo, urejen. Knjižnico sem uredila skupaj z učenci, saj je to moj in njihov prostor, in želim, da se vsi dobro počutimo. Pri komuniciranju je pomembna tudi govorica telesa, naš položaj gibanja, kretnje rok, glave, mimika obraza, oči. Pomembna pa je tudi osebnost človeka. Biti moramo prijazni, se znati nasmejati, pomagati učencem, skupaj z njimi delati in se veseliti, jih znati pohvaliti in spodbujati.

K pismenosti prištevamo branje, pisanje, poslušanje, govor, gledanje, risanje.

V šoli se moramo truditi, da bi bralno kulturo dvignili na čim višjo raven. Vsekakor je branje človeška vrednota, s katero osebnostno rastemo in se duhovno bogatimo. Trudimo se kot učitelji in kot knjižničarji. Zelo pomembno je, da knjižnica predstavlja srce šole, ogledalo šole, središče kulturnega in družabnega življenja, torej to naj bo prostor, kjer se bomo vsi dobro počutili. Sama se zelo trudim, da bi učenci radi brali in da bi branje vzljubili. Vem, da je branje najboljše učenje, ne le materinščine, temveč je branje podlaga za učenje vseh šolskih predmetov. Branje je pomembno za vse generacije, zato želim knjige približati prav učencem. Seveda moramo pri tem sodelovati vsi: učenci, učitelji, starši in knjižničarji. Kot knjižničarka moram učence motivirati za branje in jih navdušiti, da bodo radi brali. Ob knjigi razvijajo in bogatijo govor, svoje mišljenje in inteligenco. Razvijajo svojo domišljijo, in to jih spodbuja k različnim oblikam ustvarjalnosti. V knjigi najdejo mnogo informacij, ki jih potrebujejo. Velikokrat nam knjige odpirajo možnost za medsebojno komunikacijo.

Učenci naj bi spoznali postopke za samostojno učenje, za reševanje problemov, za kritično mišljenje, za vrednotenje. Pomembno je, da učenec oziroma vsak uporabnik knjižnice najprej prepozna informacijsko potrebo. Za predmet raziskovanja je nadalje pomembno, da zna

uporabljati različne vire, da pridobljene informacije kritično ovrednoti in jih učinkovito in ustvarjalno uporabi.

3 VLOGA KNJIŽNIC PRI INFORMACIJSKEM OPISMENJEVANJU

Knjižnica mora zagotoviti ustrezno knjižnično gradivo, ter s tem zadovoljevati potrebe vseh uporabnikov po znanju, uporabnike mora na različne načine motivirati in jih vzgajati v samostojne in aktivne uporabnike. Zelo pomembno je, da je knjižničar strokovnjak, ki obvlada pridobivanje, organiziranje in predstavitev informacij vsem uporabnikom. Knjižničarji imajo že pomembno vlogo pri nabavi gradiva in obdelavi. Pomembno je, da cilji informacijske pismenosti izhajajo iz izobraževalnih pravic posameznika, da se lahko razvija in aktivno vključuje v življenje. Zato mora knjižnica omogočiti prost dostop do vsega gradiva, ki se nahaja v knjižnici. Pri tem mora knjižnica vzpodbujati uporabnike, da uporabljajo različne vire, jih vzpodbujati, da se učijo in informacijsko opismenijo. Kot sem že napisala, je pomembno, da uporabnikom omogočimo fizičen dostop do informacij, da jih dovolj motiviramo za delo. Mislim, da je motivacija pomemben dejavnik za dosego vseh ciljev. Z dobro motivacijo uspemo, premagamo marsikatero težavo in dosežemo zastavljene cilje. Vsi si v življenju želimo, da bi bili uspešni. Za uspešnost pa potrebujemo predvsem znanje, potrpežljivost in samomotivacijo. Za samomotivacijo pa potrebujemo samozavest, saj če bomo sami verjeli vase in v svoj uspeh, bodo v nas verjeli tudi drugi.

Pri delu, ki ga opravljamo, je pomembna motivacija, pozabiti pa ne smemo na samomotivacijo. Zelo pomemben je odnos posameznika do samega sebe, gre za samouresničevanje, samokritičnost, samoizobraževanje ter za spreminjanje samega sebe. Motivacija pomeni prizadevanje posameznika, da doseže zastavljene cilje in da smo zadovoljni. Če smo za delo motivirani, bo naše delo opravljeno kakovostneje in uspeh bo večji. Motivirani smo, če imamo pozitiven odnos do sodelavcev, do uporabnikov, do svojega dela. Pomembno je, da si želimo, da bomo nalogo uspešno opravili. Motivacija je odvisna od individualnih značilnosti posameznika, značilnosti dela, značilnosti organizacije in družbenih značilnosti.

Pomembno vlogo ima knjižničar kot svetovalec. Z vzpodbudo in nasveti uporabnikom najlažje pomagamo, da se samostojno učijo in pridobivajo različne informacije.

3.1 KNJIŽNICA KOT ZBIRKA KNJIG

Knjižnica je urejena in uporabna zbirka knjig. Seveda zraven knjig najdemo v knjižnicah tudi revije, časopise, videokasete, kasete, CD-je. Knjig je v svetu in pri nas vedno več, saj knjiga še vedno spada med najpomembnejše medije. Knjiga je vsestranska, saj jo lahko prenašamo, nosimo s sabo in za branje ne potrebujemo nobenih orodij in pripomočkov. Menim, da knjiga velikokrat naša najboljša prijateljica, ki jo lahko v vsakem trenutku vzamemo v roke. Knjige so tiste, iz katerih največ izvemo, iz njih se učimo za življenje. Kdor rada bere, ima res veliko bogastvo.

Velikokrat učencem poudarjam, da z branjem poglobljajo svoje bralne sposobnosti, zraven tega lahko uživajo in doživljajo literarno-estetska ugodja. Uvodna motivacija pri branju je zelo pomembna. Pri tem lahko izhajamo iz domišljij, iz razgovorov z učenci o njihovih izkušnjah, iz glasbenih ali likovnih dejavnosti. Pomembno je, da učencem pustimo njihovo ustvarjalnost in poustvarjanje umetnostnega besedila, da jim omogočimo nadgrajevanje in razumevanje besedil. Ustvariti moramo pozitivno razpoloženje med bralci. Knjižničarji moramo biti enakovredni bralci učencem, učenci pa so nam enakovredni spodbujevalci branja. Sama učencev nikoli ne silim, da morajo brati, vsekakor pa jih vzpodbujam in skušam motivirati, da je knjiga najboljša prijateljica.

3.2 KNJIŽNICA KOT ZBIRKA LITERATURE

Knjižnica vsebuje vse, kar je napisano z namenom, da se objavi. Tako lahko rečemo, da je urejena in uporabna knjižnica zbirka literature. Literatura ne obsega samo knjig, temveč je lahko objavljena v obliki elektronskih medijev. Knjižnice v tem primeru posredujejo literaturo in informacije o tej literaturi za vse uporabnike, saj si jo uporabniki lahko izposojajo.

3.3 KNJIŽNICA KOT ZBIRKA MEDIJEV

Mediji so orodja za posredovanje informacij. V tem pomenu spada tudi knjiga med medije in menim, da knjiga še vedno najpogosteje uporabljen medij. Zraven knjig pa poznamo tudi tehnične medije, kot so mikrofili, diapozitivi, kasete, videokasete, CD-ji, diskete in podobno. Vendar za uporabo tehničnih medijev potrebujemo tudi tehnična orodja.

3.4 KNJIŽNICA KOT INFORMACIJSKA USTANOVA

Knjižnica je ustanova, ki vsem uporabnikom posreduje informacije. Zato knjižnice prištevamo med informacijska središča. V knjižnicah se gradivo zbira, obdeluje, hrani in posreduje. Knjižnica ponuja storitve, ki so v interesu celotne skupnosti za doseg določenih ciljev. Knjižnica mora ustvarjati možnost za razvoj informacijske pismenosti. Seveda pa mora učiti samostojnega učenja, da vsak uporabnik sam poizveduje, zbira, vrednoti in uporablja informacije. Knjižnica naj bi zagotovila vsakemu uporabniku obvladovanje informacijske pismenosti.

KNJIŽNICA NA OŠ IVANJKOVCI

4 ZAKLJUČEK

Knjižnice imajo veliko vlogo pri informacijskem opismenjevanju. Še posebej so pozorni na raven bralne pismenosti. Na to lahko knjižničarji vplivamo s tem, da učence vzpodbujamo in motiviramo, da bodo radi brali. Knjiga naj jim bo neločljiv del življenja, saj se iz nje lahko veliko naučijo. Največ lahko pridobijo pri knjižničnih informacijskih znanjih, ki so del pouka. Učenci radi sodelujejo, saj se razveselijo različnih metod pouka. Učence moramo sistematično usposablјati, da bodo postali samostojni in aktivni uporabni uporabniki knjižnice, da bodo znali izbrati določene informacije in jih uporabiti. Vse skozi jih moramo voditi in usmerjati. Pri vsem tem moramo imeti pozitiven in profesionalen odnos z uporabniki. Tako bomo zadovoljni mi in vsi uporabniki in knjižnica bo res ustanova, ki služi svojemu namenu.

5 LITERATURA

1. JAMNIK, Tilka. (1994). *Knjižna vzgoja otrok od predbralnega obdobja do 9. leta starosti*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo in šport.
2. KOBAL GRUM, Darja, KOLENC, Janez, LEBARIČ, Nada, ŽALEC, Bojan. *Samopodoba med motivacijo in tekmovalnostjo*. (2004). Ljubljana: Študentska založba.
3. LIKAR, Tatjana. Motivacija in knjižnični menedžment. (2000). *Knjižnica*, 44, (1-2), 7-25.
4. MOŽINA, Stane, TAVČAR, Mitja, ZUPAN, Nada, KNEŽEVIČ, Ana Nuša. (2004). *Poslovno komuniciranje*. Maribor: Obzorja.
5. NOVLJAN, Silva. (2002). Informacijska pismenost. *Knjižnica*, 46 (4), 7-25.
6. SHINN, George. (1999). *Čudež motivacije*. Ljubljana: Tuma.
7. STEINBUCH, Majda. (2000). Informacijska pismenost, knjižnična informacijska znanja in prenova gimnazij. *Šolska knjižnica*, (2), 78-83.
8. URBANIJA, Jože. (2004). Knjižnica kot informacijsko središče. Informacijsko opismenjevanje. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
9. ZWITTER, Savina. Motivacija za branje v šolski knjižnici. (1999). *Vodnik za šolske knjižničarje*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.